

Amasyalı Strabon 2

Urungu Erdal ÖZER
Maden Mühendisi

Antik çağ coğrafyacısı Strabon, Astrya, Sardies gibi dönemin altın işletmelerini anlatırken, zenginlikleriyle ünlü kralların varlıklarının bu madenlerden geldiğini açıklamaktadır ve ayrıca Ovacık altın madeninin yerini de işaret etmektedir-

...Astrya, Abydos'luların topraklarının üst kısmında, Troia Bölgesi'ndedir. Yıkıntı halinde olan bu kent şimdi Abydos'lulara aittir; fakat daha önceleri bağımsızdı ve altın madenleri vardı. Bu madenler halen, tıpkı Paktolos Irmağı'na bitişik olan Tmolos Dağı'ndakiler gibi kullanılmaktan ötürü fakirleşmiştir.

Abydos şimdiki Çanakkale ve Astyra ise Kirazlı yakınındaki Karapınar Köyü'nün bulunduğu yerdir. Günümüzde halen işletilen ve Çanakkale-Kirazlı-Akbaba mevki olarak adı geçen yerde işletilebilir olarak 12,5 gr/ton tenörlü 8 milyon ton altın rezervi MTA kayıtlarında vardır.

...Paktolos Irmağı Tmolos Dağı'ndan çıkar. Eski zamanlarda bu ırmakta çok miktarda altın tozu bulunmuştu ve kroisos ve onun ecdadının zenginliğinin ününü, buradan kaynaklandığı söylenir. Fakat şimdi altın tozu yoktur.

Lidya Kralı Kroisos tarihte ilk parayı bulan biri olarak bilinir ve günümüze kadar ulaşmış birçok Lidya parasının, madencilik derslerinde öğrendiğimiz "Sart Çayı plaser altın yatakları"ndan yapıldığı kesindir.

Tantalos ve Pelopides'lerin varlığı Phrygia ve Spylos dolaylarındaki ma-

denlerden-Kadmos'un ki Trakya'dan ve Pangaion Dağı'ndan; Priamos'un ki Abydos dolaylarında Astyra altın madenlerinden; ve Midas'ın ki Bermios Dağı dolaylarından; Gyges, Alyattes ve Kroisos'un kiler Lydia'da, toprakların madenleri tüketilmiş olan küçük bir köyün bulunduğu Atarneos'la Pergamon arasındaki bölgeden elde edilmiştir.

Yukarıda Strabon'un sözünü ettiği kralardan; Tantalos ve Pelopides'in İzmir ve Manisa çevresinde, Kadmos'un Makedonya'da, Gyges, Alyattes, Kroisos'un Lidya'da hüküm sürdüğü biliniyor. Makedonya kökenli Frigya Kralı Midas'ın Bermios Dağı bugün Kavala yakınlarındadır. Coğrafyacının sözünü ettiği atarneos ise bugünkü Çanakkale-İzmir yolu üzerinde, Dikili yol kavşağında, sağdaki tepe üzerindedir ve kalıntıları halen görülebilir. Strabon burada bize açıkça o dönem Lidya sınırları içerisinde bulunan, bu günkü Ovacık altın madenini işaret etmektedir.

Strabon İç Anadolu Bölgesi'ni kitabında anlatırken, Roma İmparatoru Augustus döneminde, Kapadokya kralı olan Arkhelaos'un madencilerinden ve o dönemdeki pencere camı olarak kullanılan mikadan (lapis specularis) söz etmektedir.

... Arkhelaos'un madencileri tarafından, Galatia'luların ülkesi civarında, kristal ve onyks plakalarının bulunduğu söylenir. Ayrıca belirli bir yerde renk bakımından fildişine benzeyen beyaz bir taş bulunur ve bundan küçük bilye taşları ölçüsünde taşlar elde edilir. Ve bu parçalardan küçük

hançerler için saplar yapılır. Başka bir yerde de çok sayıda saydam taş parçası bulunuyordu ve onlar bunu ihraç ediyorlardı.

Pitane'de tuğlalar suyun üstünde yüzmektedirler. Tyrrenia'da (İtalya'nın Batısında Akdeniz'in bir iç denizi) da bir cins toprak nedeniyle aynı şey söz konusudur, çünkü bu toprak aynı hacimdeki sudan daha hafif olduğu için yüzer. Poseidonio Iberia'da kile benzer topraktan, kalıp halinde tuğlalar gördüğünü, bununla gümüş temizlendiğini ve bunların su üstünde yüzdüklerini söyler. Çandarlı'nın eski adı Pitane'dir çevirmen notu olarak bu madenin pomza taşı olduğu belirtilmektedir.

Strabon madenler dışında, Pamukale gibi ilgi çekici jeolojik oluşumları çok iyi anlatıyor. Örneğin İzmir'den Ankara'ya karayolu üzerinde seyahat eden bir çok kimse Kula'ya gelmeden az önce sol yanda kahverengi-siyah renkli volkanik tepeleri ve araziye yayılmış volkan tüflerini görmektedir. Burayı Strabon şöyle anlatıyor;

Katakekaumene olarak adlandırılan ülkeye gelinir. Burada hiç ağaç yoktur; sadece; kalite olarak ünlü şarapların hiçbirisinden aşağı olmayan Katakekaumene şarabının elde edildiği bağlar vardır. Toprağın yüzü küllerle kaplıdır, dağlık ve kayalık olan ülke sanki yangından olmuş gibi siyah renktedir.

Coğrafya kitabı dışında tarihsel birçok olayları da ele alan Strabon, ayrıca çok etkileyici bazı saptamalar yapmanıza da yardımcı oluyor. Örneğin, Strabon kitabında;

“Argaios (Eriyes)'un bütün çevresi ormanlarla kaplıdır. Ve böylece kolaylıkla kerestecilik yapılabilir.” Diyerek, şu

anda ormandan iz kalmamış Erciyes çevresi aklınıza geliyor ve orman katliamının boyutları sizi ürkütüyor.

Tarsos'ta halk kendini büyük şevkle sadece felsefeye değil aynı zamanda genellikle bütün öğrenim dallarına bağlamıştır. Kent bu konuda Atina'yı ve Alexandria'yı veya filozofların dersleri ve okullarıyla anılan herhangi bir yeri geçmiştir. Öğrenmeye düşkün olanların tümü yerlidir; yerliler de burada kalmaz. Onlar öğrenimlerini dışarıda tamamlarlar ve tamamladıktan sonra da dışarıda yaşamaktan hoşlanırlar, pek azı ana vatana döner; diyerek, günümüzde halen büyük sorun olan Anadolu'dan batıya beyin göçünün yönünün değişmediğini ve antik çağdan beri süregeldiğini anlatıyor.

İlgisini çekecek olanlar için internete*** yayınladığımız, o döneme ait antik çağ haritasının, A3 boyutunda çıktısını alarak okumanızı önerdiğimiz ve içinde yaşadığınız bölge, çevre veya şehir ile ilgili mutlaka bir şeyler bulabileceğiniz bu değerli eser, sık sık başvuracağınız bir kaynak olarak kitaplığınızda yerini alacaktır.

* 1 station 600 ayak ya da 30 stadion 5,5 kim (Anabasis-Ksenophon)

** Portik: heykel şeklinde, süslü mermer sütunlar.

*** [www. Babakale. Com/strabon.](http://www.Babakale.Com/strabon)

urunguozer@gmail.com

ELİ MüesseseMüdürlüğü-Soma